

1ο Φυλλάδιο

Διδάσκοντες:
Β. Γρηγοριάδης
Κ. Παυλοπούλου
Γ. Μαιουσακής

Άσκηση 1. Δείξτε ότι:

- (i) $2n^2 > 2n + 1$ για κάθε φυσικό αριθμό $n \geq 2$.
- (ii) $3^n > n^2$ για κάθε φυσικό αριθμό $n \geq 2$.

Σχόλιο: Παρατηρούμε ότι για $n = 0, 1$ η (i) **δεν** ισχύει. Από την άλλη η (ii) ισχύει για $n = 0, 1$. Παρ' όλα αυτά στην (ii) ξεκινάμε την επαγωγή από το $n = 2$. Αυτό το κάνουμε γιατί θα χρησιμοποιήσουμε την (i) που ισχύει για $n \geq 2$.

Λύση.

- (i) Για $n = 2$ έχουμε $2n^2 = 2 \cdot 2^2 = 8$ και $2n + 1 = 2 \cdot 2 + 1 = 5$. Άρα ισχύει $2n^2 > 2n + 1$. Υποθέτουμε ότι για κάποιο $n \geq 2$ ισχύει $2n^2 > 2n + 1$. (Επαγωγική Υπόθεση)
Δείχνουμε ότι $2(n + 1)^2 > 2(n + 1) + 1 = 2n + 3$. Έχουμε

$$2(n + 1)^2 = 2(n^2 + 2n + 1) = 2n^2 + 4n + 2 > (2n + 1) + 4n + 2$$

(από επαγωγική υπόθεση)

$$= 6n + 3 > 2n + 3.$$

Από την Αρχή της Επαγωγής έχουμε το ζητούμενο.

- (ii) Για $n = 2$ έχουμε $3^n = 3^2 = 9 > 4 = 2^2 = n^2$. Υποθέτουμε ότι $3^n > n^2$ για κάποιο $n \geq 2$. (Επαγωγική Υπόθεση)
Δείχνουμε ότι $3^{n+1} > (n + 1)^2$. Έχουμε

$$3^{n+1} = 3 \cdot 3^n > 3 \cdot n^2$$

(από επαγωγική υπόθεση)

$$= n^2 + 2n^2 > n^2 + 2n + 1 = (n + 1)^2,$$

όπου στην προηγούμενη ανίσωση χρησιμοποιήσαμε το (i). Άρα δείξαμε ότι $3^{n+1} > (n + 1)^2$ και από την Αρχή της Επαγωγής έχουμε το ζητούμενο.

Άσκηση 2. Δείξτε ότι ο αριθμός $(2n + 1)^2 - 1$ είναι ακέραιο πολλαπλάσιο του 8 για κάθε φυσικό αριθμό $n \geq 1$.

Λύση.

Για $n = 1$ έχουμε

$$(2n + 1)^2 - 1 = (2 \cdot 1 + 1)^2 - 1 = 9 - 1 = 8$$

που είναι πολλαπλάσιο του 8.

Υποθέτουμε ότι για κάποιο $n \geq 1$ ο αριθμός $(2n + 1)^2 - 1$ είναι πολλαπλάσιο του 8. Δείχνουμε ότι ο αριθμός $(2(n + 1) + 1)^2 - 1 = (2n + 3)^2 - 1$ είναι πολλαπλάσιο του 8.

Από την Επαγωγική Υπόθεση έχουμε $(2n + 1)^2 - 1 = 8k$ για κάποιο $k \in \mathbb{N}$ ή αλλιώς $(2n + 1)^2 = 8k + 1$. Υπολογίζουμε

$$\begin{aligned}(2n + 3)^2 - 1 &= 4n^2 + 12n + 9 - 1 \\ &= 4n^2 + 12n + 8 \\ &= 4n^2 + 4n + 1 + 8n + 7 \\ &= (2n + 1)^2 + 8n + 7 \\ &= 8k + 1 + 8n + 7 \quad (\text{από Επαγωγική Υπόθεση}) \\ &= 8k + 8n + 8 \\ &= 8 \cdot (k + n + 1).\end{aligned}$$

Δηλαδή το $(2n + 3)^2 - 1$ είναι πολλαπλάσιο του 8. Από την Αρχή της Επαγωγής έχουμε το ζητούμενο.

Άσκηση 3. Δείξτε ότι:

(i) $2 + 5 + \dots + (3n - 1) = \frac{n(3n + 1)}{2}$ για κάθε $n \geq 1$.

(Όταν $n = 1$ θεωρούμε ότι το αριστερό σκέλος είναι ίσο με 2, δηλαδή σε αυτή την περίπτωση το άθροισμα αποτελείται μόνο από τον πρώτο όρο του.)

(ii) $1^2 + 2^2 + \dots + n^2 = \frac{n(n + 1)(2n + 1)}{6}$ για κάθε $n \geq 1$.

(Όπως πιο πάνω όταν $n = 1$ θεωρούμε ότι το αριστερό σκέλος είναι ίσο με $1^2 = 1$.)

Λύση.

(i) Για $n = 1$ το δεξιό σκέλος είναι ίσο με

$$\frac{n(3n + 1)}{2} = \frac{1 \cdot (3 \cdot 1 + 1)}{2} = \frac{4}{2} = 2.$$

Υποθέτουμε ότι για κάποιο $n \geq 1$ έχουμε

$$2 + 5 + \dots + (3n - 1) = \frac{n(3n + 1)}{2}.$$

(Επαγωγική Υπόθεση)

Δείχνουμε ότι

$$2 + 5 + \dots + (3(n + 1) - 1) = \frac{(n + 1)(3(n + 1) + 1)}{2}.$$

Φέρνουμε το δεξιό σκέλος σε πιο απλή μορφή:

$$\frac{(n + 1)(3(n + 1) + 1)}{2} = \frac{(n + 1)(3n + 4)}{2}.$$

Έχουμε

$$\begin{aligned} 2 + 5 + \dots + (3(n+1) - 1) &= 2 + 5 + \dots + (3n - 1) + (3(n+1) - 1) \\ &= \frac{n(3n+1)}{2} + (3(n+1) - 1) \quad (\text{Από Επαγωγική Υπόθεση}) \\ &= \frac{n(3n+1)}{2} + 3n + 2 \\ &= \frac{n(3n+1) + 6n + 4}{2} \\ &= \frac{3n^2 + n + 6n + 4}{2} \\ &= \frac{3n^2 + 7n + 4}{2} \\ &= \frac{(n+1)(3n+4)}{2}. \end{aligned}$$

Από την Αρχή της Επαγωγής έχουμε το ζητούμενο.

(ii) Για $n = 1$ το δεξιό είναι ίσο με

$$\frac{n(n+1)(2n+1)}{6} = \frac{1 \cdot (1+1) \cdot (2 \cdot 1 + 1)}{6} = \frac{2 \cdot 3}{6} = 1.$$

Υποθέτουμε ότι για κάποιο $n \geq 1$ ισχύει

$$1^2 + 2^2 + \dots + n^2 = \frac{n(n+1)(2n+1)}{6}.$$

(Επαγωγική Υπόθεση)

Δείχνουμε ότι

$$1^2 + 2^2 + \dots + (n+1)^2 = \frac{(n+1)(n+2)(2(n+1)+1)}{6} = \frac{(n+1)(n+2)(2n+3)}{6}.$$

Έχουμε

$$\begin{aligned} 1^2 + 2^2 + \dots + (n+1)^2 &= 1^2 + 2^2 + \dots + n^2 + (n+1)^2 \\ &= \frac{n(n+1)(2n+1)}{6} + (n+1)^2 \quad (\text{Από Επαγωγική Υπόθεση}) \\ &= \frac{n(n+1)(2n+1) + 6(n+1)^2}{6} \\ &= \frac{(n+1)[n(2n+1) + 6(n+1)]}{6} \\ &= \frac{(n+1)(2n^2 + n + 6n + 6)}{6} \\ &= \frac{(n+1)(2n^2 + 7n + 6)}{6} \\ &= \frac{(n+1)(2n+3)(n+2)}{6}. \end{aligned}$$

Από την Αρχή της Επαγωγής έχουμε το ζητούμενο.

Άσκηση 4. Δείξτε ότι το σύνολο $A = \{n \in \mathbb{N} \mid (n-3) \cdot (n+2) \cdot (n+4) > 0\}$ είναι μη κενό και βρείτε το ελάχιστο στοιχείο του.

Λύση.

Παρατηρούμε ότι $4 \in A$ επομένως το $\min A$ θα είναι κάποιος από τους αριθμούς 0, 1, 2, 3, 4.

Ένας τρόπος για να βρούμε το $\min A$ είναι να πάρουμε τα 0, 1, 2, 3 και να εξετάσουμε ένα-ένα αν ανήκουν στο A . Πιο σύντομα παρατηρούμε ότι

$$(k-3) \cdot (k+2) \cdot (k+4) \leq 0$$

για κάθε $k = 0, 1, 2, 3$ γιατί για αυτά τα k θα έχουμε $k-3 \leq 0$ και $k+2, k+3 \geq 0$. Επομένως $k \notin A$ για κάθε $k = 0, 1, 2, 3$ και αφού $4 \in A$ θα έχουμε $\min A = 4$

Ένας ελαφρά διαφορετικός τρόπος είναι να θεωρήσουμε το πολυώνυμο

$$p(x) = (x-3) \cdot (x+2) \cdot (x+4), \quad x \in \mathbb{R}.$$

Με τη βοήθεια του πίνακα προσήμων βρίσκουμε ότι $p(x) > 0$ ακριβώς όταν $-4 < x < -2$ ή $x > 3$. Εμείς θέλουμε τον ελάχιστο φυσικό για τον οποίο $p(x) > 0$ που είναι το $x = 4$. Άρα $\min A = 4$.

Άσκηση 5. Να βρείτε το minimum/maximum των ακόλουθων συνόλων εφόσον αυτά υπάρχουν (πλήρης δικαιολόγηση):

$$A = \{x \in \mathbb{N} \mid 3 < x^2 - 1 \leq 15\}$$

$$B = (1, 2]$$

$$C = \{x \in \mathbb{Q} \mid 0 < x \leq 1\}$$

$$D = \{n^2 + 3 \mid n \in \mathbb{N}\}$$

Υπόδειξη. Για να δείξουμε ότι ένα μη κενό σύνολο $X \subseteq \mathbb{R}$ δεν έχει minimum θεωρούμε ένα $x \in X$ και δείχνουμε ότι υπάρχει $y \in X$ που είναι μικρότερο του x .

Λύση.

Για το A έχουμε

$$3 < x^2 - 1 \leq 15 \iff 4 < x^2 \leq 16.$$

Το x είναι φυσικός αριθμός, ελέγχουμε μερικές τιμές:

x	0	1	2	3	4
x^2	0	1	4	9	16

Συνεπώς $A = \{9, 16\}$ και $\min A = 9$, $\max A = 16$.

Για το B έχουμε ότι $\max B = 2$. Το B δεν έχει minimum γιατί αν $x \in B$ τότε $1 < (1+x)/2 < x \leq 2$, επομένως ο αριθμός $(1+x)/2$ είναι στοιχείο του B που είναι μικρότερο του x .

Όμοια με πριν $\max C = 1$ και το C δεν έχει minimum γιατί αν $x \in C$ τότε $0 < x/2 < x \leq 1$. Επειδή $x \in \mathbb{Q}$ έχουμε επίσης $x/2 \in \mathbb{Q}$. Άρα $x/2 \in \mathbb{Q} \cap (0, 1]$ δηλαδή $x/2 \in C$. Άρα υπάρχει ένα στοιχείο του C που είναι μικρότερο x .

Τέλος για το D έχουμε ότι $\min D = 3$. Για να το δούμε αυτό παίρνουμε $n = 0$ και έχουμε $0^2 + 3 = 3$. Επιπλέον αν έχουμε $n \in \mathbb{N}$ τότε $3 \leq n^2 + 3$. Δηλαδή το 3 είναι μικρότερο ή ίσο από κάθε άλλο στοιχείο του D .

Το D δεν έχει maximum γιατί αν πάρουμε $x = n^2 + 3 \in D$ τότε το $y = (n+1)^2 + 3$ είναι επίσης στοιχείο του D που είναι μεγαλύτερο του x .

Άσκηση 6 (Απαιτητική). Δείξτε την Αρχή του Ελαχίστου με τη βοήθεια της Αρχής της Επαγωγής.

Υπόδειξη. Θεωρήστε ένα σύνολο $A \subseteq \mathbb{N}$ που δεν έχει minimum και εφαρμόστε την Αρχή της Επαγωγής παίρνοντας για ιδιότητα P το εξής:

$$\text{το } n \in \mathbb{N} \text{ έχει την ιδιότητα } P \text{ αν για κάθε φυσικό } k \leq n \text{ έχουμε } k \notin A.$$

Συμπεράνετε ότι ένα $A \subseteq \mathbb{N}$ που δεν έχει minimum πρέπει να είναι το κενό σύνολο.

Λύση.

Θεωρούμε ένα σύνολο $A \subseteq \mathbb{N}$ που δεν έχει minimum και δείχνουμε με επαγωγή ότι για κάθε $n \in \mathbb{N}$ ισχύει το εξής: για κάθε φυσικό $k \leq n$ έχουμε $k \notin A$.

Για $n = 0$: θεωρούμε έναν φυσικό $k \leq 0$, τότε $k = 0$. Αν είχαμε $k \in A$, δηλαδή $0 \in A$, τότε 0 θα ήταν το minimum του $A \subseteq \mathbb{N}$, ενάντια στην υπόθεσή μας. Άρα $k \notin A$.

Υποθέτουμε ότι για κάποιο n ισχύει το εξής: για κάθε φυσικό $k \leq n$ έχουμε $k \notin A$. (Επαγωγική Υπόθεση)

Δείχνουμε ότι ισχύει η ίδια ιδιότητα για το $n + 1$, δηλαδή ότι για κάθε $k \leq n + 1$ ισχύει $k \notin A$.

Αν $k \leq n$ τότε $k \notin A$ από την Επαγωγική Υπόθεση. Επομένως θεωρούμε $k = n + 1$. Αν είχαμε $k \in A$ δηλαδή $n + 1 \in A$, αφού $k' \notin A$ για κάθε $k' \leq n$ τότε το $n + 1$ θα ήταν το minimum του A , άτοπο γιατί υποθέσαμε ότι το A δεν έχει minimum. Άρα $k \notin A$ για κάθε $k \leq n + 1$.

Από την Αρχή της Επαγωγής για κάθε $n \in \mathbb{N}$ ισχύει: για κάθε $k \leq n$ έχουμε $k \notin A$, ειδικότερα για $k = n$ έχουμε $n \notin A$. Επομένως για κάθε $n \in \mathbb{N}$ ισχύει $n \notin A$, ισοδύναμα $A = \emptyset$.

Με άλλα λόγια αν το $A \subseteq \mathbb{N}$ δεν έχει minimum τότε θα είναι το κενό σύνολο, ισοδύναμα αν το $A \subseteq \mathbb{N}$ δεν είναι κενό τότε αναγκαστικά θα έχει minimum.